

УДК 2(477):81'373.7]:355.4(470+57):(477)

КУЗА Анжела – кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарної освіти, Львівський національний університет природокористування, вул. Володимира Великого, 1, Дубляни, Львівська обл., 80381, Україна (anzhela.kuza@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3937-6449>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.6>

Бібліографічний опис статті: Куза, А. (2024). Особливості функціонування української релігійної фразеології в інтернет-просторі періоду російсько-української війни. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 57, 44–50*, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.6>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. У статті розглянуто українську релігійну фразеологію періоду російсько-української війни та охарактеризовано її функціонування в інтернет-просторі.

Процеси дерадянзації та деатеїзації в українському суспільстві активізують дослідження вербальних засобів релігійного змісту, серед яких особливе місце посідають релігійні фразеологічні одиниці. Актуальність цієї теми посилена фактами з'яви в українському мовному просторі нових фразеологізмів, пов'язаних з реаліями нинішньої російсько-української війни. Відзначено, що фразеологія як виразник менталітету народу є важливим чинником формування світогляду українців в період війни, тож її функціонування в інтернет-просторі набуває великої ваги. Оскільки релігійну фразеологію періоду початку війни вже досліджено, у статті основний акцент зроблено на фразеологізмах, які функціонують в релігійних текстах, поширених в інтернет-просторі після початку повномасштабного вторгнення агресора в нашу країну.

На основі проведеного аналізу зроблено висновок, що українська релігійна фразеологія зайняла гідне місце в сучасному інформаційному просторі завдяки активній присутності у ньому електронних ресурсів УГКЦ та ПЦУ (офіційні сайти церков, часописи, поширення актуальних релігійних публікацій в українських електронних ЗМІ, релігійні спільноти в соціальних мережах тощо). Продовжуючи традиції українського проповідницького мистецтва щодо використання скарбів релігійної фразеології, нинішні проповідники вводять ці мовні ресурси в сучасний контекст. Відзначено, що активно функціонують фразеологізми з ключовими словами-теонімами та фразеологізми-біблеїзми, які переважно набувають конотацій, суголосних з подіями війни, а також набули поширення фразеологічні одиниці, ключові слова яких – лексеми мир, війна та перемога. Частина фразеологізмів мають одночасно релігійну та національно-патріотичну конотацію.

Ключові слова: українська релігійна фразеологія, фразеологізми, релігійні фразеологічні одиниці, конотація.

KUZA Anzhela – PhD in Philology, Associate Professor, Department of Humanitarian Education, Lviv National University of Nature Management, 1, V. Velykoho str., Dublyany, Lviv region, 80381, Ukraine (anzhela.kuza@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3937-6449>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.6>

To cite this article: Kuza, A. (2024). Osoblyvosti funktsionuvannia ukrainskoi relihiinoi frazeolohii v internet-prostori periodu rosiisko-ukrainskoi viiny [Features of the functioning of Ukrainian religious

phraseology in the internet space during the period of the Russian-Ukrainian war]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 57, 44–50, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.6> [in Ukrainian].*

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF UKRAINIAN RELIGIOUS PHRASEOLOGY IN THE INTERNET SPACE DURING THE PERIOD OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Summary. *The article examines the Ukrainian religious phraseology of the period of the Russian-Ukrainian war and characterizes its functioning in the Internet space.*

The processes of de-Sovietization and de-atheisation in Ukrainian society focus on the studying of verbal means of religious content, among which religious phraseological units takes a special place. The fact of the occurrence of new phraseology units in Ukrainian language related to the realities of the war increases the relevance of this topic. It is noted that phraseology as an expression of the mentality of the people is an important factor in the formation of the worldview of Ukrainians during the war; therefore its functioning in the Internet space acquires great importance. Since the religious phraseology of the period of the beginning of the war has already been studied, the main emphasis in the article is on the phraseological units that function in religious texts that are common in the Internet space after the beginning of the full-scale invasion.

Based on the analysis, it was concluded that Ukrainian religious phraseology has taken an important place in the modern Internet space thanks to the active presence of electronic resources of the UGCC and OCU in it (official websites of churches, magazines, distribution of current religious publications in Ukrainian electronic media, religious communities in social networks, etc.). Continuing the traditions of Ukrainian preaching art regarding the use of treasures of the religious phraseology, current preachers introduce these linguistic resources into a modern context. It was noted that phraseological units with key words-theonyms and biblicalisms are actively functioning, which mainly acquire connotations assonant with the events of the war, and phraseological units, the key words of which are of peace, war and victory have also become widespread. Some of the phraseological units have both religious and national-patriotic connotations.

Key words: *Ukrainian religious phraseology, phraseological units, religious phraseological units, connotation.*

Постановка проблеми. Процеси дерадянiзацiї та деатеїзацiї, якi перейшли в нашої країни на новий рiвень з початком російсько-української вiйни, стимулюють акцентувати увагу на дослідженні вербальних засобів релігійного змісту, якi репрезентують ціннісні орієнтації носіїв мови. Серед них на особливу увагу заслуговують релігійні фразеологічні одиниці (РФО), сукупність яких формує багатий мовний пласт – релігійну фразеологію. Бойові дії ворог доповнює активними інформаційними атаками, на які наше суспільство має не просто гідно відповідати, а творити якісну інформаційну політику, у якій найважливішим чинником і зброєю стає слово. Від найдавніших часів фразеологія була виразником менталітету народу. Не втратила такої своєї особливості українська фразеологія, зокрема й релігійна, у період російсько-укра-

їнської вiйни, адже не тільки передає настрої суспільства, а є чинником формування світогляду наших сучасників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових працях проаналізовано релігійну фразеологію, з'ява якої пов'язана з Револуцією Гідності та початком російсько-української вiйни (Трач, 2014; Куза, 2016); проведено дослідження функціонування релігійних ФО інтернет-ресурсах та їх вплив на формування світогляду сучасників до періоду повномасштабного вторгнення (Куза, 2015), Окремо простежено також особливості використання релігійної фразеології в проповідях Глави Української греко-католицької церкви Святослава Шевчука. Зроблено висновок, що у його проповідях викристалізовано пласт ФО, пов'язаних із Револуцією Гідності та духовним вдосконаленням суспільства,

наприклад: *молитовний намет; патріарша криївка; безперервна молитва за мир і краю долю України; загальнонаціональна молитва; загальноукраїнська молитва* (Куза, 2014). З початком повномасштабного вторгнення в наш мовний простір увійшло чимало нових понять, пов'язаних із військовою технікою, воєнними діями, суспільним усвідомленням усіх цих процесів; з'явилися дослідження фразеології воєнного стану (Хома, 2023); проаналізовано зміни в лексичній підсистемі сучасної української мови, зумовлені суспільно-політичною ситуацією, зокрема російсько-українською війною; названо чимало нових лексем та фразем цього періоду; описано ідею створення електронного словника фразеології російсько-української війни (Петрів, 2022). Однак окремого дослідження релігійної фразеології цього періоду ще не зроблено, що визначає актуальність цієї статті.

Мета статті – дослідити функціонування релігійної фразеології в інтернет-просторі періоду російсько-української війни.

Завдання статті – виявити в інтернет-просторі періоду російсько-української війни XXI ст. релігійні фразеологізми; описати особливості їх функціонування в ньому та наповнення його новими ФО, ключовими словами та конотаціями.

Виклад матеріалу. У XXI ст. все-світня мережа «Інтернет» стала джерелом поширення релігійної інформації та релігійної фразеології. З текстами Біблії в українському перекладі Івана Хоменка та Івана Огієнка громадяни можуть ознайомитися *on line*. Цьому слугують також сайти усіх українських церков, електронні періодичні видання та сторінки релігійного спрямування у соціальних мережах, молодіжні релігійні сайти. Сучасні діячі церкви стверджують, що у неї нема негативного ставлення до інтернету, ба більше, останнім часом церква, створюючи сотні сайтів, активно його використовує для поширення християнської культури. У сучасному інформаційному просторі гідне місце посіли публікації УГКЦ та ПЦУ, які добре представлені і в інтернет-просторі («Католицький оглядач», «Інформаційний ресурс Української греко-католицької церкви», Український християнський часопис «Місіонар» тощо). Сайти «ДивенСвіт», «Духовна велич

Львова» публікують інформаційні матеріали українських церков усіх конфесій. Проповіді Глави УГКЦ Святослава Шевчука та Глави ПЦУ Епіфанія вірні чують не тільки в живому мовленні, вони добре представлені в інтернет-ресурсах, зокрема на фейсбук-сторінках, їх читають, коментують, роблять посилання, у скороченому варіанті передають журналісти різних ЗМІ. У мережі «Фейсбук» розпочали функціонувати спільноти, об'єднані релігійною тематикою: «Ісус – дорога, істина і життя!», «Ісусе, ти кожен подих мій», «Життя з Ісусом». Вони ознайомлюють із біблійними крилатими висловами або висловами філософсько-морального та релігійного змісту із позабіблійних джерел, вдало поєднують їх із візуальними матеріалами, що добре сприймається молодими людьми та стає духовною поживою для тих, хто шукає відповідей на духовні запити, народжені сьогоденням. Наприклад, низка крилатих висловів сторінки «Ісусе, ти кожен подих мій» об'єднана темою християнських чеснот: *Не бійтеся любові, котра ставить людині випробування. Ті випробування, власне, можуть зробити Вашу любов справжньою Любов'ю* (Іван Павло II); *Коли в тобі перестане горіти любов, інші люди починають замерзати від холоду* (св. Вінсент де Поль); *Коли все віддаємо Христові, Христос дає нам самого себе* (вл. Дмитро Григорак); *Людське серце може мати спокій лише тоді, коли довіримо його Богові* (Юзеф Августин); *Нічого не бракує тому, в кого є Бог* (Раньєро Канталамеса); *Май чисту совість, і Бог оборонить тебе* (Тома Кемпійський).

Важливе місце в релігійній фразеології, яка поширена в інтернет-просторі, посідають теоніми як визначальний її складник: *Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець усякого милосердя, Бог усякої втіхи, живий Христос, воскреслий Христос, пізнання Христа, Святий Дух, Христова наука, Всемилосердний Господь*. Велика кількість фразеологізмів містить компоненти *Бог* або *Божий*: *Боже слово; Боже провидіння, Божі діла, Божий час, сила Божя, голос Божий; Божя любов; милосердя Боже, дія Божя, Боже милосердя*. Так, фразеологізми *Божя любов, Бог є любов* у проповідях Глав Українських церков є незмінними християнськими чеснотами, які мають розквітнути в українському

суспільстві. «Ми зможемо справді перемогти Божою любов'ю тоді, коли не будемо чекати, аби держава нас любила і зробила щось для нас. А будемо першими робити крок до того, хто є в небезпеці, в потребі і нужді», – перекоонує Глава УГКЦ (Медіаресурс УГКЦ, 2015). А Митрополит Епіфаній констатує: «Любов зцілює, адже *Бог є Любов*» (Укрінформ, 2021).

Час російсько-української війни, зокрема після повномасштабного вторгнення, наповнив релігійні тексти фразеологією, яка в них набуває нових конотацій. На Великдень першого року повномасштабного вторгнення Святослав Шевчук українську землю характеризує біблеїзмом *долина сліз*, водночас усталений вислів великоднього вітання *Христос воскрес!* називає *кличем перемоги*. Блаженніший дуже уважно ставиться до процесів, які відбуваються і в мовному просторі, бо вони відображають стан духу народного. Тому згадує про новий *клич перемоги*, який з'явився у перші місяці війни: *Добрий день! Ми з України!*. А далі пропонує запровадити до активного вжитку поєднання двох фразем: *Христос воскрес! Ми з України!* (Сайт УГКЦ, 2022).

Ключовими словами у фразеології періоду війни стають лексеми *мир*, *війна*, *перемога*. Наприклад, низка електронних ЗМІ поширила міркування, розміщені на офіційній інтернет-сторінці Митрополита Епіфанія: «Молімося, щоби українські діти мали змогу жити, творити, поширювати українську культуру в світі, де не буде війни, а буде *українська перемога і справедливий мир* для нашої рідної України» (Україна молода, 2024). Допмагаючи вірним усвідомити страхітливі події кровопролитної війни, С. Шевчук дає їй короткі влучні означення, які набувають афористичного характеру: *Війна є запереченням Божого задуму і Божої мудрості!*; *Війна – це найбільший злочин проти Бога*; *Війна – це найбільше безумство* (Сайт УГКЦ, 2022). Предстоятель ПЦУ митрополит Епіфаній називає обстріли мирних українських міст ворожою армією *диявольськими плодами війни* (Релігійно-інформаційна служба України, 2024). А в «Посланні щодо війни та справедливого миру в контексті нових ідеологій» Архирейського синоду УГКЦ запропоновано узагальнення афористичного характеру: *Дотримання*

Декалогу є необхідною передумовою справедливого суспільства, а війна – брутальним порушенням Божих заповідей (Офіційні документи УГКЦ, 2024). У наших церквах лунають молитви, де їхні ключові фрази теж через активне поширення у спільнотах, зокрема в інтернет-просторі, набувають ознак фразеологізації, наприклад: *Молитви за Україну, за наших воїнів, за перемогу правди й справедливий мир* (Сайт ПЦУ, 2022). У мовленні сучасних проповідників Українських церков, які разом з народом духовно стали на захист держави від споконвічного ворога, з'являється суспільно-політична лексика та усталені звороти з нею (*національна ідентичність, європейська спільнота, єдність у спільній боротьбі, боротьба проти агресії, російська пропаганда, війна завершиться нашою перемогою, врятування нашої країни від загарбання і знищення, повномасштабне вторгнення агресора, полум'я визвольної війни, тоталітаризми ХХ ст., нова російська тиранія ХХІ ст.* тощо) (Офіційні документи УГКЦ, 2024). Деякі з них утворені на основі РФО, але мають національно-патріотичну конотацію, наприклад: *вівтар нашої незалежності* або *Не може бути тіло українським, а душа російською* (Суспільне Тернопіль, 2023). Особливої актуальності набувають ФО з ключовими словами *добро* та *зло*, де узагальненням світового зла сьогодні стала пугінська росія. Зокрема, Митрополит Епіфаній говорить, що вільний світ, який тримає у своїх руках потужний меч сучасної зброї, має обов'язок *стати на захист добра проти агресії зла, а хто не протистойть злу – той стає його співучасником* (Релігійно-інформаційна служба України, 2024). Використання біблеїзмів теж має на меті якнайкраще передати реалії сьогодення. Так, біблійний вислів *люди доброї волі*, який часто трапляється в сучасних релігійних текстах, нині характеризує тих, хто на стороні добра і справедливої визвольної боротьби українців проти ворога. Щоб передати героїзм нашого народу, Митрополит Епіфаній використовує біблійний фразеологізм *Давид і Голіаф: ...як Давид супроти Голіафа*, наш народ вже здобув моральну перемогу (LB.ua, 2023).

Суттєво, що влучні вислови релігійних текстів, які набули поширення в інтернет-просторі як після початку російсько-української

війни, так і після повномасштабного вторгнення, набувають ознак фразеологізації, стають афоризмами та чинником формування світогляду сучасних українців: *Лише любов до Бога і Батьківщини може зробити людину героєм; Христос воскрес! Ми з України!; Війна – це найбільший злочин проти Бога* (Святослав Шевчук); *На нас з вами лежить велика відповідальність – зберегти цей великий Божий дар свободи і незалежності; Хто не протистоїть злу – той стає його співучасником* (Митрополит Епіфаній) та багато інших.

Висновки. Українська релігійна фразеологія набула поширення в сучасному інтернет-просторі передусім завдяки активній присутності у ньому електронних ресурсів УГКЦ та ПЦУ (офіційні сайти церков, часописи, поширення актуальних релігійних публікацій в українських електронних ЗМІ, релігійні спільноти в соціальних мережах тощо). Продовжуючи традиції українського проповідницького мистецтва щодо використання скарбів релігійної фразеології, проповідники українських церков активно вводять ці мовні ресурси в сучасний контекст. Їхні проповіді – це відображення живого пульсування духовного життя народу і водночас слова настанови

пастирів, які відгукуються на переживання, сумніви та тривоги своєї пастви, на основні духовні виклики, які стоять сьогодні перед українцями. Говорячи про церковні свята чи історичні події, вони апелюють до почуттів, які переживають вірні в умовах страхітливої війни, яку розпочала країна-агресор. У період російсько-української війни УГКЦ та ПЦУ не тільки миттєво реагують на усі події, які переживає у ці тяжкі часи наш народ, а й дають своїм вірним слово віри та надії, співзвучне з голосом народу. У релігійних текстах активно функціують фразеологізми з ключовими словами-теонімами та фразеологізмами-біблеїзмами, які переважно набувають конотацій, суголосних з подіями війни. Частина ФО, які набули поширення в сучасному мовному просторі, мають одночасно релігійну та національно-патріотичну конотацію. Окрім того, варто відзначити з'яву низки ФО, ключовими словами яких є лексеми *мир, війна, перемога*. Такі словосполучення, як *справедливий мир, українська перемога, війна як порушення Божих заповідей, молитва за Україну, за наших воїнів, за перемогу правди й справедливий мир* завдяки активному поширенню в інтернет-просторі набувають сакрального значення й ознак фразеологізації.

ЛІТЕРАТУРА

- Блаженніший Святослав. Війна – найбільша дурість, яку людина може здійснити, і найбільший злочин проти Бога. *УГКЦ : сайт*. 26 червня 2022. URL : <https://ugcc.ua/data/blazhennishyy-svyatoslav-viyna-naybilsha-durist-yaku-lyudyna-mozhe-zdiysnyty-i-naybilshyy-zlochyn-proty-boga-601/> (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Відкрито шелтер святої княгині Ольги – прихисток від проявів насильства. *Укрінформ*. 26.04.2021. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3235124-vidkrito-selter-svatoi-knagini-olgi-prihistok-vid-proaviv-nasilstva.html> (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Глава УГКЦ на Великдень : «Христос воскрес! Ми з України!». *УГКЦ : сайт*. 24 квітня 2022. URL : <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-na-velykden-hrystos-voskres-my-z-ukrayny-516> (дата звернення : 20 квітня 2024).
- «Диявольські плоди тієї війни, яку РПЦ назвала священною», – Предстоятель ПЦУ про обстріл Чернігова. 17.04.2024. *Релігійно-інформаційна служба України*. URL : https://risu.ua/diyavolski-plodituyeyi-vijni-yaku-rpc-nazvala-svyashchennoyu---predstoyatel-pcu-pro-obstril-chernigova_n147659 (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Епіфаній подякував Богові та українським воїнам за чудо врятування країни від загарбання та знищення. *LB.ua*. 23.02.2023. URL : https://lb.ua/society/2023/02/23/546889_epifaniy_podyakuvav_bogovi.html (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Ісусе, ти кожен подих мій. URL : <https://www.facebook.com/jesus.you.are.my.every.breath> (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Куза А. Релігійна фразеологія проповідей Святослава Шевчука. *Проблеми гуманітарних наук : зб. наук. праць Дрогобицького держ. пед. унту імені Івана Франка / ред. кол. Н. Скотна (гол. ред.), М. Федурко (ред. розділу) та ін.* Дрогобич : Видавн. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. Вип. 34. Філологія. С. 87–98.

- Куза А.** Релігійна фраземіка в інтернет-просторі як чинник формування світогляду сучасників. Національна ідея : гуманітарно-освітня концепція Митрополита Андрея Шептицького. IV Наук.-практ. конф. (Львів, 3 листопада 2015 р.) : зб. праць / упоряд. І. В. Барановський. Львів : УАД, 2015. С. 96–106.
- Куза А. М.** Українська релігійна фразеологія : особливості функціонування в сучасному мовному просторі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Львів, 2016. 22 с.
- Молитви за Україну, за наших воїнів, за перемогу правди й справедливий мир. ПЦУ : сайт. 10.02.2022. URL : <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/molytvy-za-ukrayinu-za-nashyh-voyniv-za-peremogu-pravdy-j-spravedlyvuj-myt/> (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Не може бути тіло українським, а душа російською : основні тези проповіді митрополита ПЦУ Єпіфанія на Тернопільщині. *Суспільне Тернопіль*. 29.12.2023. URL : <https://suspilne.media/ternopil/650522-ne-moze-buti-tilo-ukrainskim-a-dusa-rosijskou-osnovni-tezi-propovidi-mitropolita-pcu-epifania-na-ternopilsini/> (дата звернення : 20 квітня 2024)/
- Петрів О.** Лексика і фразеологія російсько-української війни. *Філологічні дискусії : теоретико-методологічні та прикладні аспекти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Дню української писемності та мови, 24 листопада 2022 р.* Івано-Франківськ : Ред.-вид. відділ ЗВО “Університет Короля Данила”, 2022. С. 34–38.
- Послання щодо війни та справедливого миру в контексті нових ідеологій. *Офіційні документи УГКЦ*. 16 лютого 2024 р. URL : <https://docs.ugcc.ua/1723/>
- Сам Бог сьогодні радіє нашими radoщами і страждає нашими болями. *Медіаресурс УГКЦ*. 06.01.2015. URL : <http://ugcc.tv/ua/media/72604.html>. (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Традиції святкування Великодня : паски, крашанки, писанки, мальованки. *Україна молода*. 03.05.2024. URL : <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/183032> (дата звернення : 20 квітня 2024).
- Трач Н.** Риторика українського спротиву. Соціолінгвістичні есеї. Київ : Кліо, 2015. 144 с.
- Хома І.** Фразеологія російсько-української війни : лексикографічний аспект. *Мовний простір сучасного світу* : тези доповідей VII Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Київ, 26 травня 2023 р.). Київ : НаУКМА, 2023. С. 222–226.

REFERENCES

- Blazhennishyj Svjatoslav (2022). Vijnа – najbiljša duristj, jaku ljudyна mozhe zdiysnyty, i najbiljšyj zlochyn proty Bogha [War is the greatest folly that man can commit, and the greatest crime against God]. *UGhKC: sajt – UGCC: website, June 26*. Retrieved April 20, 2024 from <https://ugcc.ua/data/blazhennishyу-svjatoslav-vijna-naybilsha-durist-yaku-lyudyна-mozhe-zdiysnyty-i-naybilshyу-zlochyn-proty-boga-601/> [in Ukrainian].
- Vidkryto shelter svjatojknjaghyни Oljghy – prykhystok vid projaviv nasyljstva (2021) [The shelter of Saint Princess Olga was opened – a shelter from violence]. *Ukrinform, 26.04*. Retrieved April 20, 2024 from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3235124-vidkryto-selter-svatoi-knagini-olgi-prihistok-vid-proaviv-nasilstva.html>.
- Ghlava UGHKC na Velykdenj: "Khrystos voskres! My z Ukrajyny!". (2022) [Head of the UGCC on Easter: "Christ is risen! We are from Ukraine!"]. *UGhKC: sajt – UGCC: website, April 24*. Retrieved April 20, 2024 from <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-na-velykden-hrystos-voskres-my-z-ukrajny-516> [in Ukrainian].
- "Dyjavoljsjki plody tijeji vijny, jaku RPC nazvala "svjashhennoju", – Predstojatelj PCU pro obstril Chernigova (2024) ["Devilish fruits of that war, which the Russian Orthodox Church called sacred" – the Primate of the Russian Orthodox Church about the shelling of Chernihiv]. *Religijno-informacijna sluzhba Ukrajiny – Religious Information Service of Ukraine, 04/17*. Retrieved April 20, 2024 from https://risu.ua/diyavolski-plodi-tiyeyi-vijni-yaku-rpc-nazvala-svyashchennoyу---predstoyatel-pcu-pro-obstril-chernigova_n147659 [in Ukrainian].
- Epifanij podjakuvav Boghovi ta ukrajinsjkyvm vojnam za chudo vrjatuvannja krajiny vid zagharbannja ta znyshhennja (2023) [Epiphany thanked God and the Ukrainian soldiers for the miracle of saving the country from occupation]. *LB.ua, 23.02*. Retrieved April 20, 2024 from https://lb.ua/society/2023/02/23/546889_epifanij_podyakuvav_bogovi.html [in Ukrainian].
- Isuse, ty kozhen podykh mij [Jesus, you are my every breath]. Retrieved April 20, 2024 from <https://www.facebook.com/jesus.you.are.my.every.breath> [in Ukrainian].
- Kuza. A. (2014).** Religijna frazeologhija propovidej Svjatoslava Shevchuka [Religious phraseology of Svyatoslav Shevchuk's sermons]. In N. Skotna (Chief Editor), M. Fedurko (Section Editor) and others,

Problemy ghumanitarnykh nauk: zb. nauk. pracj Droghobycjkogho derzh. ped. un-tu imeni Ivana Franka. Filologhija – Problems of humanitarian sciences: coll. of science works of the Drohobyt'sk state. ped. University named after Ivan Franko. Philology (Issue 34), (pp. 87–98). Droghobych: Vydavn. viddil DDPU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

- Kuza, A.** (2015). Religijna frazemika v internet-prostori jak chynnyk formuvannja svitoghljadu suchasnykiv [Religious phraseology in the Internet space as a factor in shaping the worldview of contemporaries]. In I. V. Baranovskyi (Arrangement), *Nacionaljna ideja: ghumanitarno-osvitnja koncepcija Mytropolity Andreja Sheptyckogho*. IV Nauk.-prakt. konf. (Ljviv, 3 lystopada): zb. pracj – *The national idea: the humanitarian and educational concept of Metropolitan Andrey Sheptytskyi*. IV Scientific and practical conf. (Lviv, November 3): coll. work, (pp. 96–106). Ljviv: UAD [in Ukrainian].
- Kuza, A. M.** (2016). *Ukrajinsjka religijna frazeologhija: osoblyvosti funkcionuvannja v suchasnomu movnomu prostori [Ukrainian religious phraseology: peculiarities of functioning in the modern language space]*. (Thesis abstract). Ljviv [in Ukrainian].
- Molytvy za Ukrajinu, za nashykh vojyniv, za peremoghu pravdy j spravedlyvyj myr (2022) [Prayers for Ukraine, for our soldiers, for the victory of truth and a just peace]. *PCU: sajt – OCU: website, 10.02*. Retrieved April 20, 2024 from <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/molytvy-za-ukrayinu-za-nashyh-voyyniv-za-peremogu-pravdy-j-spravedlyvyj-myr/> [in Ukrainian].
- "Ne mozhe buty tilo ukrajinsjkym, a dusha rosijsjkoju": osnovni tezy propovidi mytropolity PCU Epifanija na Ternopilshhyni (2023) [The body cannot be Ukrainian and the soul Russian: the main theses of the sermon of Metropolitan Epiphany of the OCU in the Ternopil region]. *Suspiljne Ternopilj – Social Ternopil, 29.12*. Retrieved April 20, 2024 from <https://suspilne.media/ternopil/650522-ne-moze-butitilo-ukrainskim-a-dusa-rosijskou-osnovni-tezi-propovidi-mitropolita-pcu-epifania-na-ternopilsini/> [in Ukrainian].
- Petriv, O.** (2022). Leksyka i frazeologhija rosijsjko-ukrajinsjkoji vijny (2022) [Vocabulary and phraseology of the Russian-Ukrainian war]. *Filologhichni dyskusiji: teoretyko-metodologhichni ta prykladni aspekty: materialy Vseukrajinsjkoji naukovo-praktychnoji konnferenciji, prysvjachenoji Dnju ukrajinsjkoji pysemnosti ta movy – Philological discussions: theoretical, methodological and applied aspects: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference dedicated to the Day of Ukrainian writing and language, November 24, (pp. 34–38). Ivano-Frankiv'sjk: Red.-vyd. viddil ZVO "Universytet Korolja Danyla" [in Ukrainian].*
- Poslannja shhodo vijny ta spravedlyvogho myru v konteksti novykh ideologhij (2024) [Messages on war and just peace in the context of new ideologies]. *Oficijni dokumenty UGhKC – Official documents of the UGCC. February 16*. Retrieved April 20, 2024 from <https://docs.ugcc.ua/1723/> [in Ukrainian].
- Sam Bogh sjoghodni radije nashymy radoshhamy i strazhdaje nashymy boljamy [Today, God himself rejoices in our joys and suffers in our pains]. *Mediaresurs UGhKC – Media resource of the UGCC, 06.01.2015*. Retrieved April 20, 2024 from <http://ugcc.tv/ua/media/72604.html>.
- Tradyciji svjatkuwannja Velykodnja: pasky, krashanky, pysanky, maljovanky (2024) [Traditions of celebrating Easter: Paska, Krashanka, Easter eggs, coloring books. Ukraine is young]. *Ukrajina moloda – Ukraine is young, 03.05*. Retrieved April 20, 2024 from <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/183032>.
- Trach, N.** (2015). Rytoryka ukrajinsjkogho sprotyvu. Sociolinghivistychni eseji [Rhetoric of Ukrainian resistance. Sociolinguistic essays]. Kyiv: Klio [in Ukrainian].
- Khoma, I.** (2023). Frazeologhija rosijsjko-ukrajinsjkoji vijny: leksykoghrfachnyj aspekt [Phraseology of the Russian-Ukrainian war: lexicographic aspect]. *Movnyj prostir suchasnogho svitu: tezy dopovidej VII Vseukrajinsjkoji naukovoji konferenciji studentiv, aspirantiv i molodykh uchenykh – The language space of the modern world: theses of reports of the VII All-Ukrainian scientific conference of students, postgraduates and young scientists (Kyiv, May 26)*. Kyiv: NaUKMA [in Ukrainian].